

Aljeriakoak oraino soldadu frantsesei loa galarazten die

50 urte bukatu zela Aljeriako gerra odoltsua, Parisko Gobernuak eta FLN-k Eviango ituna sinatuta. Baina mende erdiz sendatu gabeko zauriek zornetuta diraute. Hainbeste odol eta basakeriaren egiak ez dira azaleratu oraindik. Aldiz, beren hogeitaz gerra hartan soldadu ibilitako frantses gaur jubilatatu batzuek lehen urrats ausarta eman dute.

GAU TXARRA EDUKIKO DUDALA badakit, baina idatzi nahi dizut. Gure azken bileran izan dut beste lagunak bezala hitz egiteko aukera, baina 'lehertuko' nintzela uste nuen. 2003an ere, Giza Eskubideen Ligak torturaz lekukoekin antolatutako bilkura hartan lanak izan nituen nire azalpenak bukatzeko. Gaur hitzez zuei esateko neukana laburbilduko dizut hemen...".

Pierre Rembaud da honela idatzi zuena 2008ko azaroaren 4an. Haren lekukotza dago *Association des Anciens Appelés en Algérie et leurs Amis Contre la Guerre* (4ACG) elkar-tearen gunean. *Appelés* hegotarrok deitzen ditugu *kintoak*, derrigor soldadu eramandakoak. 2004an sortu zuten elkarte, Aljeriako gerraz oroitu, gogoeta egin, lekukotasunak azaldu eta bakearen alde lan egiteko.

Idatzizkoek gain bideozko testigantzak ere eskaintzen ditu 4ACGk; joan den martxoan La Rochellen egindako mahai-inguruaren 15 minutuak entzutekoak dira, gogorak, ausartak, egitiak.

Baina goazen, berriz, Pierre Rembauden idatzira. Hona zati batzuk, Kabiliako herrixketan 1956ko irailetik 1958ko uztailera bizi izandakoez. "Oso gogorra zen, baina guduka ari diren erregimentuetan ohikoa: kide askoren-

tzako beldurra, izerdia, malkoak eta odola, beste-tzuentzako heriotza. Helikopterozko lehenbiziko operazioan kamarada bat hil zuen beste batek, arma garbitzen ari zela. Hildakoa *nobatoa* zen ni bezala, nire eskualde berekoa, bertarainoko bidaia osoa elkarrekin egina genuen. (...) *Djebeleko* [mendialdeko] operazio horiek ezagutzen dituzu, gaueko guardiak hezurretaraino beldurtuta... Baina 50 urteotan nire bizia gehien inarrosi duena tortura izan da. (...) Nire soldadu-lagunak bezala, ni ere askotan izan nintzen torturen lekuko. *Gégène* [gorputza elektrizitatez astintzea, *picana* latinoentzat], *baaignoire* [espainolen *bañera*], *enton-noir* [inbututik ura edanaraztea], *chevalet* [espainolek *potro* deitua], *pendaison* [zintzilikatzea]... hori guztia ikusita nago.

Sufrikariozko oihiak, oinazezko garrasiak, konortea galtzea, ondoren heriotza... Behin baino gehiagotan bi edo hiru soldadu joan izan gara azpiofizial batekin gorputzak errekaratzen. Txakalek azkar desegiten zituzten... Hogeitaz izanik horrelako munduan erortzen bazara, ez zara berdina itzuliko.

Gau batean, sarritan mozkortzen zen azpiofizial bat torturako etxolan sartu zen, han besoetatik zintzilikaturik zegoen aurretik *gégène*a

Aures Chauouia guneak eskaintzen duen irudian, soldadu frantsesek zaintzen dute (esateko modu bat da) esku eta hankak lotutako preso aljeriarra, ustezko matxino independentista. 1960 ingurukoa behar du. Kolonia frantses hartako azken gerra 1954an hasi zen eta 1962an bukatu. Frantziak 25.000 militar eta 2.800 zibil galdu zituen. Aldiz —alde batera utzita FLN eta MNA aljeriarren arteko gudu zibilean hildakoak (10.000 inguru) eta OAS ultraeskuindarrak eraginak— Aljeriarrek zenbat jende galdu zuten zehaztu gabe dago oraindik. Gerrillarietan 150.000 inguru hil zituzten frantsesek. Zibil *indigenen* kopuruaz eztabaida handiagoa da: Aljerreko agintariek milioi bat hil aipatzen dituzte, metropoliko iturriek 400.000 arteko kopuruak aitortzen. Askok torturapean banaka *garbituak*; eta herri osoak tiroz, artilleriaz edo airetik bonbaz suntsituta.

aplikatu zioten zigortu bat, askotan horrela hasten zen. Militarrek ukabildadaka ekin zion gizagaixoari eta gure aurrean hil zen. Ofiziala han baizen, txofer bati agindu zion hura eramatea erreka aldera... Nola egingo duzu lo horren ostean?

Ikusi ditut torturatuak zintzilik beso batetik eta zango batetik. Guardiako borroak (tenienteak betetzen zuen 'lan' hori) presoari galdetzen zion: "Hitz egingo duzu?". Eta tipoak oraindik konortea pittin bat baldin bazuen baietz esango zuen. Baina lurra ukitu orduko erortzen zen, orduan berriro jipoitzen zuten, eta ez zen gehiago mugitzen.

Beste batzuetan, operazio batean herrixka batera joan eta ordena zen bertako biztanle 'ar' guztiak biltzea, haiei FLNen sartzea eragozteko. *Axuantak* [espainolen *brigadaren* pare, frantsesek *adjudant*] orduan agintzen zuen haiei zakurrak botatzeari, jendearen haragi puskarik eta janzkiak denak nahasten ziren".

Demokrazia torturatzailerak

Frantzia demokratiko eta errepublikanoko herritar gazteak ziren Aljeriako bortuetan bezala hirietako *kashba* eta txabolategian sarraskiok eta okerragoak burutzen zituztenak. Gero etxeratzen ziren, eta inork gutxiak hitz egin zuen horre-

taz, ez etxean ez kalean. Mende erdi pasa arte, gutxienez.

Gaur nekazari erretiratua den Georges Treilhou Algerian zegoen soldadu 1956tik 1958ra artean. Kezka larriak zituen. Gerrako borroketan erakutsitako adorea gatik domina emana zioten, zakarrontzira bota zuena. Ez zara arriskatzten aberriaren alde, burkideen alde baizik. Norbere beldurra kontrolatzea baizik ez da, esan du joan den martxoan La Rochelleko bilkuran, apaltasunez. Hori ez baitzen garrantzizkoena: preso hartutakoak gosez hiltzen uzten zituzten soldadu nazkagarriena, horiena bai zen larria eta aipatzekoa.

Ikusitakoak ezin jasanik, kapilau militarari kontatu zion bere ezine-

gona. Apaizak Biblian aurkitu zion erantzuna: “Jende barbaroari, metodo barbaroak”. Georgesen fedea ez zuen horrekin gutxiago sufritu. “Etixeratutakoan, herriko apaizari kontatu nizekion Algerian egindako basakeriak. Berak erantzun: ‘Algerian ez da errugaberik kondentatzen’. Baina zer zekien berak Aljeriaz? Harrez geroztik, garai hartako kontuez ez nintzen inorekin mintzatu, ez emaztearekin, ez seme-alabekin”.

Gainerako soldaduak ere isilik geratu dira luzaz. Bernard Gerlandek ere ez zion ezer kontatu ez familiari, ez sindikatuari eta ez Alderdi Komunistako herriko taldeari. Harik eta Bertrand Tavernier eta Patrick Rotman-en *La guerre sans*

nom (Izenik gabeko gerra, 1992) filma ikusi zuen arte. “Filmak nire buruaren aurrez aurre jarri ninduen: eta nik zer egin dut? Alderdi-ko burkide bati aipatu nion, militante gogorra. Galdetu nion ea berak ere Aljeriako gerra egina zuen. Ez zuen hitz egin nahi. Berriro galdetu eta negarrez hasi zitzaidan”.

2003an Gerlandek *Ma guerre en Algérie* publikatu zuen, antzerki bat non omendu nahi duen preso bat hil dutena. “Nik ez nuen Aljeriara joan nahi, uste nuen hara zertan joanik ez genuela. Baina bidali ninduten eta gerra egin nuen. Azpiofizial izateko ikasi nuen bertan. Seriotasunez aritu naiz, lan egin dut, ondo baloratu naute. Baina halako batean heldu zen exekuzio hura...”. Lan zikin bat, gauez eta odol hotzez egin beharrekoa, nagusien aginduz, nork eta berak, kolonia hartan oinik jarri nahi ez zuenak.

Gaur Gerlandi inporta zaiona da ulertzea zer den gizon bat barbaro bihurtzen duen prozesu hori. Eta zer hain urte luzez isilik edukitzera behartzen duena.

Aljeriako gerraren memoria lantzen duen 4ACG elkartearen lehendakari daukate Jacques Pâris de Bollardiére jeneralaren alargun Simone. Bollardiére izan zen Aljerian tropek erabilitako torturar salatu zituen militar buru bakarra. *Arrestatu* eta degradatu egin zuten. Gero amnistiek gainerako erantzukizunak estali dituzten arren, Frantziak ez du errehabilitatu Bollardiére. Etxeko disidenteak dira beti barkamenen zerrendetan azkenak. ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Garantia.

Egunez egun zure konfiantza geureganatzen dugu,
produktu berriak eta zerbitzu berriak etengabe bilatuz.

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com · www.zinkunegioptika.com

